

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Jacobi Altingi Synopsis Institutionum Chaldæarum Et
Syrarum**

Alting, Jacob

Francofvrti Ad Moenvm, MDCCI

VD18 12825980

Sectio II. de Nomine & Particula.

urn:nbn:de:gbv:45:1-14746

§. 15. Pro terminali puncto tzeri substituitur patach, quotiescunque sequitur Cheth, Ajin, vel Resch. Hæc litteræ etiam apud Hebræos ad faciendam pronunciationem affirantur. Patach amant v. s. 119. p. 219 & 215.

§. 16. Hebræorum Cholem plerunque mutatur in kametz, **עָלַם** *seculum* à **עוֹלָם**.

Eorundem duplex segol, nec non tzeri & segol nominum segolatorum in scheva & patach transit, **עֶבֶד** *servus*, à **עֶבֶד**, & **סֶפֶר** *liber* à **סֶפֶר** : ast geminum patach vicarium abit in scheva & tzeri, **סֵעֵב** *staturum*, à **סֵעֵב**.

§. 17. Duo schevata mobilia concurrere nequeunt, sed eorum prius mutatur in vocalem brevem, posterius autem fit quiescens. Vocalis illa brevis substituitur ferè juxta leges Hebræorum, v. s. 4. Hebræos a s. 57. — 57. sive utrumque scheva simplex fuerit, sive alterutrum compositum. Posterius autem scheva quando abjicitur, prius redit.

§. 18. Gutturales easdem anomalias pariunt, quas apud Hebræos : ut nec dages admittant, nec scheva simplex mobile. Vide §. 6. & 9.

SECTIO II. *de Nomine & Particula.*

§. 19. Genus Nominum aut Masculinum est, aut Foemininum; in paucis Commune. Præter ea, quæ significatione Muliebria sunt, etiam alia nonnulla ejusdem generis in litteram radicalem exeunt. Alias Foeminina definunt.

I. in אֲ, fervile, non tamen emphaticum, אֲבִירָא *potentia*, חֲכֵמָא *sapientia*.

Retinetur tamen apud Daniele & Ezram frequenter הֵ, Hebræorum, וּמְלָה בְדַבְרָה וּשְׁחִיתָהּ & *verbum mendax ac corruptum* Dan. 2, 9.

II. in יֵ, heemantica; quæ sæpe ת suum abjiciunt, quando absolutè usurpantur extra constructionem regiminis, vel affixionem. נְלוּת vel נְלוּת *sterquilinum*, unde נְלוּי Dan. 2, 5. & נְלוּי Ezr. 6, 11. צְלוּת vel צְלוּ *precatio*, מְלָכוּת & מְלָכוּי *regnum*.

Numeralia cardinalia sub masculina terminatione fœminina sunt, sub muliebri autem virilia.

§. 20. Loco He demonstrativi Hebræorum nominibus à fine jungitur אֲ, emphaticum, usu tamen latiore. & quidem

Masculinis nudè : צְדִיק צְדִיקָא *justus*, סוּר סוּרָא *mons*, הַר הַרָא *arcanum*. Veruntamen אֲ & י quiescens ante emphasin in Jod mobile transeunt, מְרִיא מְרִיאָא *Dominus*, נְקִי נְקִיאָא *innocens*. Terminatio יֵ, ante emphasin in אֲ, mutatur, & tunc אֲ emphaticum in הֵ abit, juxta §. 2. יְהוּדֵי יְהוּדָאָה *justus*, יְהוּדֵי יְהוּדָאָה *justus*, יְהוּדֵי יְהוּדָאָה *justus*, יְהוּדֵי יְהוּדָאָה *justus*.
Hæc formatio p̄ba & p̄genda ab illa de qua M. 2. agit.

Fœmininis in radicalem literam vel in הֵ ser-

fervile terminatis, nudè. מַלְכֵי נֹרָא ignis, מַלְכוּתָא regnum. Desinentibus verò in אַ, mutato Aleph in Thau, & præcedente kametz in scheva, חֲכָמָא חֲכֻמָּתָא, sapientia, מְדִינָא מְדִינָתָא provincia. Finita in אַ ex masculinis in י loco Aleph rursus sumunt primitivum Jod, sed schevatum, & foemininum Aleph seu He in Thau mutant, קְדָמָא קְדָמִיתָא prima.

Foeminina orta à masculinis substantivis solam emphaticam formam habent, quæ etiam pro absoluta usurpatur, à מֶלֶךְ מַלְכָּא rex, descendit solum מַלְכָּתָא regina, non item מַלְכָּא: absoluta tamen locum habent, quando vel in regimine occurrunt, מַלְכָּן vel in pluralem flectuntur מַלְכָּן regine.

§. 21. Motio masculini in foemininum fit 1. in substantivis additâ ad formam absolutam syllaba תָּא, à גְּבֵרָא vir, fit גְּבֵרָתָא mulier, non גְּבֵרָתָא.

Unicum מַלְכָּתָא regina descendit à forma emphaticâ masculinâ, demtâ emphasi.

2. In Adjectivis ad eandem formam absolutam adscitâ terminatione אַ foemininâ טַב bonus, bona, יְקִידָא יְקִידָא ardens m. & f. Sed Adjectiva in אַ, vel Jod quiescens finita, mutant

tant ultimam literam in Jod mobile, ante terminationem foemininam, שְׁנָא שְׁנָיָא *diversus, diversa*, נְקִי vel נְקִיָּא *innocens* f. Adjectiva terminata in י, mutant eam terminationem in נ, atque huic foemininam annectunt, יהודי *Judaus*, יהודאָא *Judaea*.

§. 22. Forma emphatica masculinorum ab eâ quæ foemininis absoluta est non discrepat in Adjectivis: distinctio autem ex constructione petenda est. תְּקִיף תְּקִיפָא *fortis m.* תְּקִיפָא תְּקִיפָא *fortis f.* נְקִיָּא masculin. emph. & foeminin. absol. *innocens m. & f.* כְּשָׂדָאָא masc. emph. & foem. absol. *Chaldaeus, & Chaldaea.*

§. 23. Dualis terminatio est, יוֹן רַגְלִין *pedes*, שְׁנֵין *dentes*, קַרְנֵין *cornua*. Plerunque autem pluralis ejus loco venit, עֵינֵין *ala*, גַּפֵין *oculi*.

Duo ista תְּרֵין *duo*, & תְּרֵין *dua*, jod quiescens habent.

Pluralis Masculinorum desinit in ין: formatur à singulari emphatico demtâ emphasi, (quæ ratio quoque est formandi dualis,) כְּשָׂדָאָא *arcanum*, גַּבְרָא גַבְרֵין *vir*, כְּשָׂדָאָא *Chaldaeus*.

Natura rei ò yvenit in his & reliquis formam emphaticam in subsidium formationis vocare **At**

Ast Participia verborum quiescentium ter-
tiâ faciunt hâc exclusain plurali **צִלְיָן** ; **צִלְיָן**
revelans, **שִׁרְיָן שִׁרְיָן** *solutus*. fil. huc & 107. p. 20. de formali.

Pluralis Fœmininorum terminatur in **יָת** :
formaturque à singulari absoluto, abjecto **יָת**
fœminino, **יָת יָת** *fortitudo*, *robur* ;
יָת יָת *valida*. Quæ desinunt in termi-
nationem masculinam, flectuntur à singulari
emphatico, more masculinorum, **יָת יָת**
יָת יָת *digitus*. Formæ in Thau ex-
euntes hoc amittunt, & antecedaneas literas
quiescentes movent, **יָת יָת** *grex*,
יָת יָת *meritum, innocentia*.

§. 24. Plurali Emphasis accedens Masculi-
norum quidem **יָת** in **יָת** mutat: **יָת יָת** *ar-*
cana, **יָת יָת** *virii*. Eadem est ratio Dua-
lium, **יָת יָת** *aqua*. More anomalia & forma יָת יָת
medici a sing. יָת יָת in Bibl. Augst. l. 1. p. 207.
Gen. l. 2. v. 10. Et ca. l. 2. v. 10.

At finita in **יָת** faciunt hic **יָת יָת**
יָת יָת *primus*. iterum e anomalia. Et an.
forma Emph. form. l. 1. p. 207.

Fœmininorum autem **יָת** in **יָת** vertit, **יָת יָת**
יָת יָת *virgines*.

Anomalix in formatione pluralis numeri obser-
vandæ veniunt istæ ;

I. Masculina nonnulla pluralem habent termina-
tionis fœmininx ; hæc autem plerunque adsciscunt

Videb. apud Chaldaeos & Syros duplex terminatio plural. Vay
fœminina in usu fuisse, una in יָת de qua Ator & altera in יָת & Hebr.
וָי וָי. Vay fœminina terminatio hæc obscura vestigia in formis
vay & vey in terminis & affixione videntur.

Vav mobile, rarius He, ante terminationem foeminam. פַּחַד פַּחַד פַּחַד princeps, dux, אַרְיָא אַרְיָא leo, שֵׁם שֵׁמָהוּן pater, סוּס סוּס equus, *nomen*.

II. Foeminina nonnulla pluralem habent terminationis masculinae, רוּחַ רוּחַ spiritus, מְלֵא מְלֵא verbum, חֲטָא חֲטָא חֲטָא triticum.

III. Nonnulla masculina utriusque terminationis pluralem admittunt, קַל קַל קַל vox, קַלָּוּ & קַלָּוּ, à קַלָּא קַלָּא dies, יוֹמָן & יוֹמָן. &c. sic foemininum נַפְשָׁא נַפְשָׁא anima facit נַפְשָׁא נַפְשָׁא.

§. 25. Casus interdum particulis variantur. Indicat autem Genitivum דַּי vel דַּי,

דַּי דַּי Davidis, דַּי דַּי figuli. לוי: post vestr. active
 Dativum לַי, לַי Davidi, אע"פ: דנובול
 Accusativum יַי, יַי Davidem, פ: דנול: ג: חול: פ: 298.
 interdum etiam לַי ex Syrismo, לַי לַי להיתיה למאנו דהבה
ad afferendum vasa aurea Dan. 5, 2.

Vocativum aliquando emphasis, מַלְכָּא מַלְכָּא rex Dan. 4, 27.

Ablativum מַן vel מַן מַן à Davide. Sed ablativum instrumenti vel auxilii בַּ בַּ בַּ ברגליה
pedibus suis Dan. 7, 19.

§. 26. Regimen non admittit formam em-

emphaticam nisi intercedat ד vel די. מן
 הַיְכָלָא דִּי־בֵית אֱלֹהִים *ex templo domus Dei*

Dan. 5, 3. עַל־גִּוְיָא קִרְכַּתְל הַיְכָלָא דִּי מַלְכָּא

super calcem parietis palatii regis v. s. quan-
 quam etiam illi די locus sit, quando regimi-
 nis forma adhibetur, חֲסָף דִּי־פַחַר *argilla figuli*

Dan. 2, 41. נַהַר דִּי־נֹר *fluvius ignis* Dan. 7.
 vers. 10.

Regimen poscit in Masculinorum Singula-
 ri formam absolutam, אֱלֹהִים שְׁמַיָּא *Deus caelo-*
rum Dan. 2, 37. כְּכַתְבִּי סֵפֶר מֹשֶׁה : *secundum*
scripturam libri Mosi Ezz. 6, 18.

In eorundem Plurali י pro ין, וְחֻזֵּי רֵאשֵׁי
 קַדִּישֵׁי. Dan. 7, 15. חֻזֵּי קַדִּישֵׁי *visiones capitis mei*
 ex קַדִּישֵׁי vers. 18.

Regimen idem in Foemininorum Singulari
 mutat מַלְכָּא formæ absolutæ in מַלְכָּת, *bestia agrī*
 דַּבְרֵי רֵגִישׁ דַּבְרֵי רֵגִישׁ *verbum regis* Dan. 2, 10. מַלְכָּת
 Dan. 4, 20. At terminationes in ת invariatas
 relinquit, בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא *in regno hominum*
 Dan. 4, 25.

In istorum Plurali tollit מַלְכָּא ex forma em-
 phatica. וְאֶצְבָּעֵת רֵגְלֵיאָא & *digiti pedum* Dan.
 2, 42. מִן־יּוֹמֵת עַלְמָא *à diebus seculi*. Ezz. 4, 15.

§. 27. Affixa junguntur per propria puncta Singularibus utriusque generis, & Pluralibus foemininis emphaticis, demta emphasi.
 נִשְׁמָנָהּ פֶּשֶׁר פֶּשֶׁרָהּ פֶּשֶׁרָהּ *interpretatio ejus*,
 מִתְּנָן מִתְּנָנָהּ נִשְׁמָתָהּ נִשְׁמָתָהּ *anima tua*,
 מִתְּנָנָהּ *donata tua.* faul. lile 2 qd Alter de emphaticis movet, si mund. of. judic. qd p. g. in fin. adscripsi.

At Pluralibus masculinis absolutis accedunt ablato Nun cum puncto præcedente, & manente Jod, indice numeri multitudinis, & manente Jod, indice numeri multitudinis,
 עֲבָדָיו עֲבָדָיו יוֹמֵי יוֹמֵיהוּן *dies ejus*,
 עֲבָדָיו עֲבָדָיו *servi tui.*
 Eademque est ratio Dualium, רַגְלָיו רַגְלָיו *pedes ipsius.*

Participiis eâdem ratione Affixa accedunt, quâ Nominibus.

§. 28. Terminale punctum tzeri, patach, & segol formæ absolutæ, in emphasi, motione adjectivorum, declinatione aut affixione tollitur, succedente schevate.
 עֵלָם עֵלָם *imago*,
 עֵלָם עֵלָם זְמַן זְמַן *tempus*,
 עֵלָם עֵלָם קֹדֶשׁ קֹדֶשׁ *sanctitas.*

§. 29. Forma פֶּקֶד seu פֶּקֶד corripit cholem istis in casibus in oppositam brevem kametzchatuph vel kibbutz,
 עֵשֶׁב עֵשֶׁב *robur tuum*,
 עֵשֶׁן עֵשֶׁן *angustia.*

§. 30. Forma עֵין in iisdem incrementis
 Jod

Jod schevato præmittit patach, עין עיני ^{ocu-}
lus. Aliquando Hebræorum more ^(עין עיני) Jod
 quiescit in tzeri, וְעַיִן אֱלֹהִים & *oculus Deus*
ipsorum, Ezr. 5, 5. לַיְלָה לַיְלִיא *nox*, ubi insu-
 per Jod mobile accessit.

§. 31. Forma פקדי Jod movet, quemad-
 modum apud Hebræos, ^(פ.ק.ד.) unde vocalis ante-
 cedens, quæ brevis relinquitur, in scheva abit.
 עני עניא *afflictus*, פקד פקדיא *fletus*.

§. 32. Monosyllaba in patach mutant il-
 lud in scheva, בר ברי *filius*, דם דמא *sanguis*,
meus. Eorundem tzeri aut schurek servatur.
 פום פומא *equus*, סוס סוסא *petra*, כף כפה *os*.
 At שם שמה *nomen* habet שם ab Hebræo שם.
 Defectiva radicali secunda accepto dages
 tzeri in chirek breve vertunt, & cholem in
 kibbutz; patach autem retinent, vel in chi-
 rek breve mutant. טוב גבא *signum*, נס נסא
fovea, טל טלא *ros*, פת פתא *buccella*.

§. 33. Pronomina separata sunt Personalia,

1. Pers. com. { Sing. אנא vel אנח *ego*.
 Plur. אנחנא, אנחנא, אנח *nos*.

2. pers. { Sing. com. את & את *tu*.
 Plur. { masc. אתון & אתון *vos m*
 { fem. אתון & אתון *vos f*.

b

3. pers.

3. pers.	masc.	sing. הוא, ipse.
		plur. הםון הנון ipsi.
	foem.	sing. היא ipsa.
		plur. הנין ipse.

Demonstrativa, הנהוּ iste: הנהוּ vel הנהוּ iste: illi, הנהוּ illa.
 vel הנהוּ ista: הנהוּ iste, ista, הנהוּ illi, הנהוּ illa.

Interrogativa personæ, מהוּ quis? rei, מהוּ quid, quod?

Relativum, הנהוּ qui, quæ, cui æquipollet הנהוּ præfixum.

§. 34. Affixa mediantibus certis punctis (vocalibus aut schevate) agglutinantur Nominibus ac Participiis: & quidem Singularibus masculinis, & foemininis utriusque numeri: e. gr. מלכא m. f. rex, מלכותא f. sing. regnum, מלכותא f. pl. regna.

1. p. com.	Sing.	masc. ה per (.)	מלכותי מלכותי מלכי
		foem. ה per (.)	מלכותי מלכותי מלכתי

2. p.	Sing.	masc. ה per (.)	מלכותך מלכותך מלכך
		foem. ה per (.)	מלכותך מלכותך מלכך
	pl.	masc. הון per (.)	מלכותכון מלכותכון מלככון
		foem. הון per (.)	מלכותכון מלכותכון מלככון

3. p. sing.	Sing.	masc. ה per (.)	מלכותה מלכותה מלכה
		foem. ה per (.)	מלכותה מלכותה מלכה

3. P. pl. | masc. מַלְכוּתָהוּן מַלְכוּתָהוּן מַלְכוּתָהוּן per (:)
 | fœm. מַלְכוּתָהֶן מַלְכוּתָהֶן מַלְכוּתָהֶן per (.)

Ante הּ f. aliquando scribitur patach. בְּפִמָּהּ in

ore ejus Dan. 7, 5. עַל־גְּבִיּוֹתָיָם in dorso suo v. 6. *alia legunt גְּבִיּוֹתָיָם*

Fœminina pluralia habent interdum cum affixo
 3. p. sing. masc. סְפּוֹתָיוּ וְדָוּ labia ejus, cum affixo

3. perf. sing. fœm. plerunque חָרְבַתָּהּאּ per (,)
 vastitates ejus.

Pro קוֹן & הוֹן apud Ezram legitur חָם & כָּם
 interdum, שְׂמַתָּהֶם nomina ipsorum. Ezr. 5, 9. לָכֶם vobis

Pluralibus masculinis, & dualibus; e. gr. מַלְכֵי reges.

2. p. com. { sing. מַלְכִּי per (-) } exclusio-
 | pl. מַלְכָּנָא מַלְכָּנָא מַלְכָּנָא per (,) } trobique
 | } Iod mul-
 | } titudinis.

2. p. | sing. { masc. מַלְכֵי per (,) oriante Iod plur. }
 | { fœm. מַלְכֵי per (-) }
 | { } מַלְכֵי per (:) }
 | { } מַלְכֵי per (-) }

pl. { masc. מַלְכֵיכֹן per (,) }
 | { fœm. מַלְכֵיכֹן per (,) }

3. perf. Sing. { masc. מַלְכוּתָּהּ per (ו) jod in vav quiescens }
 | { mutato, מַלְכוּתָּהּ }
 | { fœm. מַלְכוּתָּהּ per (,) eliso vel otiante }
 | { jod, מַלְכוּתָּהּ }

מלכיהוּן per (.) הוּן masc.
 מלכיהוּן per (.) הן fœm.
 §. perf. plur.

§. 35. Tria hæc אב pater, אח frater, אם
 socer, in singulari ante affixa adsciscunt schu-
 rek, cui illa nudè junguntur. Adhibentur
 autem tunc affixa tertiæ perf. singularia syl-
 bica וי & הן, אבך pater tuus, אחיך fra-
 zer ejus, חמותך socer ejus f. Attamen cum
 affixo primæ perf. singulari analogia obser-
 vatur, אבִי pater meus.

§. 36. Particulæ quædam affixa adsciscunt
 more nominum. Imitantur autem

I. Singularia, אחור post, בדור propter, מן
 à, ab, ות nota accusativi, cujus patach, ut syl-
 labam absolvere queat, in kametz mutatur.

II. Pluralia, בחר post, על super, קדם. an-
 te, sic איתִי est.

III. Utraque, tam Singularia quàm Plura-
 lia, בין inter, חלוקה pro, קבל ante, coram, תחות
 sub, pro.

SECTIO III. de Verbo.

§. 37. Verbum tribus Conjugationibus
 variatur, quarum singulæ Activum & Passi-
 vum habent. Secunda autem Dageffata est,
 cæteræ Non-dageffatæ.

i. Pe-